

Egy vajdasági magyar város a szocialista kultúra útján

Irta: Kővágó László

»A nemzeti kisebbségek a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaságban kulturális fejlődésük és szabad nyelvhasználatuk jogát és védelmét élvezik.«

A J. Sz. N. K. Alkotmányának 13. szakasza.

A város a múltban

Zentát álmós tiszapartj kisvárosnak nevezték a múltban. A kultúr-munkások bácskai sárfészeknek tekintették amelyben minden komolyabb kultúr-munka menthetetlenül elakad. Nehézkes parasztok, mozgékony, munkáért gyakran idegenbemenő proletárok és földmunkások alkották a lakosság többségét. Sovány, de intelligenciájára igen büszke kispolgári réteg volt jóideig Zentán a kultúra hagyományos hordozója.

A város lakosságának körülbelül 80 százaléka magyar. Ennek megfelelően kultúrája is főként magyar jellegű. A magyar kultúr-munka a múltban sokszor talán a szükségesnél is jobban elszigetelte magát a szerb kultúr-munkától és szűk, sovíniszta keretek közé szorult, politikai irányvonalát pedig a kispolgári réteg revizionizmussal fertőzte meg. Mi jelentette a régi Jugoszláviában a magyar kultúr-munkát? Bálák, népszínművek, kabaréelőadások és egy időben egy műkedvelő csoport által bemutatott kispolgári színművek, zene- és énekkarok alakítására irányuló kísérletek. A kereskedők, iparosok és a gazdákörök könyvtárából Jókait, Courts Mahlert, Szepeszt olvasták. Így tengődött a kultúr-munka évről évre. Célja sekélyes szórakozás, minden további cél, a tömegeket nevelő szándék nélkül. Tervszerűségről talán csak abban az értelemben beszélhetünk, hogy a rendezők tervszerűen igyekeztek kijátszani a szerb cenzura figyelmét és becsempészni a műsorba egy-két irredenta-ízű mondatot, vagy akár csak szót is.

Azonban volt már Zentának ebben az időben is távolabbi célkitűzésekkel, tömegeket nevelő szándékkal dolgozó, szerbeket, magyarokat testvéri egységbe fogó kultúregylete. A Szloboda munkás kultúregyesület szerény keretek között működött, mégis megmutatkozott munkájának hatalmas nevelő jelentősége, különösen a felszabadulás után, amikor a Szlobodában nevelkedett munkásifjak mind nagyobb és jelentősebb munkát végeztek Zenta kultúréletében. Természetes, hogy a Szloboda munkáját a régi Jugoszláviában nem jó szemmel nézték azok, akiknek állt érdekében a munkásnép felvilágosítása és a népek közötti testvéri egység megteremtése. Ezért azután az egyesület tevékenységét állandóan gátolták, 1941-ben pedig a megszállók betiltották a Szlobodát, s ezzel egy időre megszűnt Zentán a haladószerű kultúr-munka.

A megszállás alatt a kultúrélet általában még sekélyesebbé vált Zentán. Filmek, színdarabok, állami szintársulatok, sőt még népegyetemi előadások is mind arra szolgáltak, hogy a tömegek előtt minél

jobban elsötétítsék a jövő távlatát, hogy minél jobban felszítsák a faji és nemzeti gyűlöletet. A kultúr munka ebben az időben szinte teljesen elvesztette tudományos jellegét, vad indulatokat felkeltő rendezményeké, vagy tartalmatlan szórakozásokká süllyedt.

A felszabadulás után

Az ezeréves kultúra vitézeinek kitakarodása után, még a háború és a néphatóság megszervezésének erőfeszítéseinek közepette, felszabadult lendülettel indult meg a városban a tömeges kultúr munka.

Eleinte rövid egyfelvonások, ének- és énekkari számok, szavalatok szerepeltek az előadások műsorán, de az 1945 júniusában megalakult Magyar Népművelésügyi Egyesület szervezettebb formában, mélyebb, tartalmasabb kultúr munkát indított meg.

1945 áprilisában megindult a városban a szakszervezeti kultúr munka is. Rövid idő alatt nagy munkástömeget mozgató meg és a szakszervezeti otthon eddig még nem tapasztalt tömeges kultúr munka színhelyévé vált.

Hatással volt a város kultúréletének fejlődésére az 1945-ben megszervezett magyar főgimnázium és az 1945-ben ugyancsak Zentán működő magyar tanítótanfolyam is.

Ebben az időben pezsgő kultúr munka folyt a városban. Minden összekötő és irányító szerv nélkül rendezték előadásait a szakszervezet, a Népművelésügyi Egyesület, az ÁFZs, az ifjúság és a Népfront kultúr csoportjai a központban és kerületenként.

A sok előadás kétségkívül hatalmas tömegeket mozgósított. Azonban kellő számú, megfelelő képzettséggel bíró irányító és szervező híján veszélybe került a kultúr munka minősége.

A mai helyzet

Nézzük hát — a mult rövid áttekintése után — mi a helyzet ma Zentán! Hogyan sikerült megszervezni a lendületes kultúréletet, kielégíteni a tömegek eddig soha sem tapasztalt mértékű kultúrigényét? Mennyire sikerült a város kultúr munkáját a szocialista építés szolgálatába állítani? Milyenek a város kultúr munkájának eredményei, milyenek a távlatok?

A városban folyó kultúr munka legfőbb helyi irányítói a városi tanügyi hatóság és az 1948 május 9-én alakult Városi Kultúregyesületek Szövetsége. A városi tanügyi bizottság jelentős segítséget nyújtott a szövetség megszervezésében és megszilárdításában. Munkájuk ma is teljes összhangban folyik és közös erővel jelentős eredményeket értek el a város kultúr munkájának megszervezésében.

Érdemes megemlékezni a kultúr szövetség vezetőségének munkájával kapcsolatos tapasztalatokról. A szövetség első vezetőségébe jórészt reprezentatív emberek kerültek, akik képviselték ugyan a különböző szervezeteket és aktív társadalmi munkások voltak, de éppen ezért annyira túlhalmozva feladatokkal és megbízásokkal, hogy valóban nem jutott idejük a Szövetségben dolgozni. A nem régiben megtartott évi közgyűlés alkalmával olyan vezetőséget kapott a szövetség, amely tud is, akar is, rá is ér dolgozni. Munkája máris érezhető és ez a tény biztató távlatot jelent a város kultúr munkájában.

Az írástudatlanság felszámolása. Egész érdekes írástéma a harc, amelyet a városi írástudási bizottság és a tanítók vívtak és vívnak,

Klimó Júlia, a Kultúrszövetség jelenlegi titkára, volt kultúr-instruktőr vezetésével az írástudatlanság ellen. Az idej iskolaév elején 74 írástudatlan volt a városban, közülük 52 cigány. A városi tanügyi hatóság erős írástudási bizottságot szervezett, amelynek gerincét tanítók alkotják. Kitartó és következetes munkával, amelynek terhére elsősorban a tanügyi hatóság és a tanítók viselték, a 22 nem cigány írástudatlant megtanították írni és olvasni. Felsőhegyen — a Zenta melletti kis településen — ma már nincs írástudatlan!

A cigányok beszerzése és tanítása hatalmas feladat elé állította a bizottságot, de az 52 írástudatlan cigányt mégis sikerült beszervezni és a nemrégiben még írástudatlan cigányok már vizsga előtt állanak. Hogyan érte el ezt a bizottság?

Rendszeresen látogatták a két tanyai telepen lakó cigányokat. Előadásokat tartottak számukra, beszéltek nekik a cigányok sorsáról, összehasonlították régi életüket a jelenlegivel, feltárva előttük azt a lehetőséget, hogy kiemelkedhetnek emberhez nem méltó életkörülményeikből. Felolvasásokat tartottak számukra könyvekből, újságokból. Nagy hatást gyakoroltak rájuk a Magyar Szóban megjelent riportok, amelyekben névszerint is megemlítették őket. A meggyőzés eszközeivel sikerült elérni, hogy ők maguk is összehasonlították régi életüket jelenlegi lehetőségeikkel és belátták, hogy az út, amely sárkunyhóikból a tisztességes otthonig visz, a művelődésen, az írás-olvasás megtanulásán keresztül vezet. Hogy mennyire nehéz, de egyben felemelő munka volt meggyőzősük és összetartásuk a tanfolyam kereteiben, arról sokat beszélhetnének az önfeláldozó tanítónők is. Vagy nem volt talán felemelő látvány — a helyzet minden sajnálatossága mellett is — amikor a cigányasszonyok, akiknek nem volt cipőjük, meztláb mentek az iskolába olyan hidegben, hogy a jég összevagdosta lábukat? Hát nem szocialista kultúránk hatalmas erejének bizonyítéka a tény, hogy az eddig lenézett, kultúrában elmaradt cigány önként, minden kényszer nélkül ilyen áldozatot hoz a tudásért?!

Továbbképző tanfolyamok. Eredményes munkát végeztek a városban az elemi ismeretek bővítése terén is. Az összegyűjtött adatok szerint a tanév kezdetén 314 olyan lakosa volt a városnak, akik nem végezték el az elemi iskola 4 osztályát. A 314 közül 282-őt beszervezték a továbbképző tanfolyamokra és közülök március 15-ig 227 sikerrel tette le a vizsgát.

Mit bizonyítanak ezek az adatok?

Azt, hogy rövid idő múltával Zenta minden lakója — az írás-olvasás ismeretén felül — rendelkezik majd az elemi tudás alapjaival. Azt, hogy a kultúr munkát a jövőben legszélesebb alapokra lehet építeni a városban, azt, hogy minden zentai lakós számára kézzelfogható valóság lett az a lehetőség, hogy korlátozás nélkül részesülhet a kultúra áldásaiból, azt, hogy mind emberibbé teheti életét és egyre eredményesebben vehet részt a szocializmus építésében.

A népegyetem. A népegyetemi bizottság még nem áll feladata magaslátán, habár jelentős munkaeredményeket mutathat fel az elmúlt időnyben. Az előadások megtartása még itt-ott akadozik, vagy az előadó gyengesége, vagy a közönség közömbössége, vagy az előkészületek elhanyagolása miatt. A nyilvántartás sem rendelkezik teljesen megbízható adatokkal.

Eddig 11 szakelőadást, 20 politikai és 2 ünnepi előadást tartottak, továbbá 7 irodalmi estet rendeztek. Az előadásokat összesen 20.283 fő-

nyi közönség hallgatta végig, tehát minden zentai lakos, ideszámítva a gyermekeket is, résztvett egy előadáson. Ezenkívül 29 szak- és politikai előadást tartott a népegyetem az üzemekben.

Feltétlenül hangsúlyozni kell, hogy a népegyetemi előadások színvonala állandóan emelkedik. Az előadók mind lelkiismeretesebben készülnek az előadásokra, s ez a tény részben a szervezés javulását is mutatja. Ugyanis, ha az előadónak elegendő idő áll rendelkezésére, és nem az utolsó pillanatban értesítik az előadás tárgyáról és időpontjáról, lelkiismeretesebben felkészülhet. — A népegyetemi bizottság arra törekszik, hogy ne csak megszervezze az előadásokat, hanem a színvonalat is emelje és érdekessé, szemléletessé tegyen minden előadást. A törekvés helyes is, hiszen a jó, élvezetes előadás a népegyetemi munka legjobb propagálója, a legnagyobb vonzóerőt az a tény adja meg, hogy a közönség előre tudja: nemcsak hasznos, tudományos ismereteket kap, hanem az előadás is érdekes, élvezetes, könnyen érthető lesz. — Ami, természetesen nem jelenti azt, hogy a színvonalból engedni kell, hiszen a legnehezebb tudományos tételről is lehet érdekes, népszerű előadást tartani.

A városi könyvtár. Szocialista kultúránk felvirágoztatásának egyik legerősebb segédeszköze kétségkívül a könyv. A könyvet népszerűsíteni, hozzászoktatni az embereket ahhoz, hogy komoly, jó könyveket olvassanak, — tömeges kultúrunk egyik legfőbb feladata. Bátran állíthatjuk, hogy a zentai városi könyvtár eredményes munkát végzett ezen a téren. Álljon itt néhány számadat az eredményes munka és a könyvtár lendületes fejlődésének bizonyítására.

1948 januárjában a könyvtárnak 1330 könyve volt, decemberben már 4865, ebből mintegy 3500 magyar. Januárban 439 tagja volt a könyvtárnak, decemberben 1370. Januárban 696 olvasó 1479 könyvet vett ki olvasásra, decemberben 964-en 3637 könyvet olvastak el.

A könyvtár szép helyen, a város központjában, megfelelő tágas helyiségekben van elhelyezve. Népszerűsége, látogatottsága állandóan nő, úgyhogy már a közeljövőben betöltheti azt a feladatot, amelyet a szocialista társadalomban városi könyvtárnak be kell töltenie.

A zentai városi könyvtár segítséget nyújt a kisebb, a járás területén lévő könyvtáraknak és fontos szerepet tölt be a szállási kultúreltet megszervezésében is. A zentai tanyákon 7 vándorkönyvtár működik, egyenként 180—200 darab könyvvel. Ma még csak ezek a vándorkönyvtárak jelentik az állandó kapcsolatot a kulturális téren visszamaradt tanyavilág és a város között. A városi könyvtár gondoskodása a tanyai lakosság kultúrszükségletéről hatalmas segítséget jelent, támogatja a tanyaiak bekapcsolódását a szocialista építésbe.

A városi könyvtár azonban nem az egyedüli könyvtár, ahonnan a zentaiak beszerzik olvasnivalójukat. Rendelkezésükre áll még a szak-szervezet és a Magyar Népművelésügyi Egyesület könyvtára — egyenként körülbelül 1800 kötet könyvvel. — továbbá az üzemek kisebb szak-könyvtárai, az ifjúság pedig az iskolai, pionír- és ifjúsági könyvtárakban talál megfelelő olvasnivalót.

A múlt év októberében megrendezett könyvnap és könyvgyűjtés is erősen hozzájárult a könyvek és a könyvtárak népszerűsítéséhez.

A zeneiskola. A zeneiskola szintén új intézménye a városnak. Zentán azelőtt még kísérlet sem történt, hogy hasonló intézményt létesítsenek, ma pedig virágzó, fejlődőképes zeneiskola szolgálja a zene-kultúra fejlesztését a városban. Érdekes története van a zentai városi

zeneiskolának, amely szemléltetően bizonyítja, hogy milyen tág tere van nálunk az alulról jövő kezdeményezésnek és hogy az állam nemcsak hogy nem nyomja el, hanem erkölcsileg és anyagilag is segíti az ilyen kezdeményezéseket.

1946 szeptember elsején nyílt meg a városi zeneiskola néhány zeneképzett, zenetanítással foglalkozó kultúr munkás kezdeményezésére. Mivel az iskola megnyitása nem volt tervbevéve, a város költségvetése nem biztosíthatta fenntartását. A tanárok jövedelme megcsappant, mert tanítványaik az iskola növédekéi lettek. A tandíj aránylag magas volt: havi 150 dinár; végül a felszerelés beszerzése is meglehetősen nehézségekkel járt. Azonban — ha pénz nem is volt — a város vezetősége a lehetőségekhez mérten támogatta az iskolát. Épületet bocsátott a zenede rendelkezésére és beszerezte a legszükségesebb bútorzatot. A kiadások fedezésére a tandíjakon kívül a rendezmények jövedelme szolgált. Az előadásokra való készülődés részben csökkentette a tanítás eredményét, azonban ma már ezen a nehézségeken is túl vannak, az iskola nincs ráutalva ilyen jövedelmi forrásra, anyagi ellátása tervszerűen biztosítva van.

Az iskola szükségességét és fejlődőképességét bizonyítja a tanulók számának állandó növekedése. Az első tanév végén 110, a második iskolaév befejezésével 125 tanulója volt az iskolának. A harmadik tanév elején 250-en jelentkeztek felvételre. Ezek közül 55-en nem feleltek meg az előírt követelményeknek (korhatár, hallás stb.), úgyhogy ma az iskolának 195 tanulója van. Ezek a szülők jövedelméhez mérten fizetik a tandíjat.

A tanulóknak kb. 30 százaléka szegény- és középparasztok gyermekei — ezek főként fűvőshangszereken és harmonikán tanulnak — 30 százalék szabadfoglalkozásúak és jobb módú parasztszülők gyermeke, 40 százalék pedig az állami alkalmazottak családjából került ki, ezek főként zongorát és hegedűt tanulnak.

Az iskolának ma 5 állandó és 3 tiszteletdíjas előadója van. A felszerelés még nem mondható teljesnek, azonban már lehetővé teszi az iskola zavartalan munkáját.

A városi zeneiskola mellett működik a szimfónikus zenekar és a zenekarbarátok egyesülete. Az egyesületnek 247 tagja van és főfeladata a zenekar támogatása. Ez a taglétszám tulajdonképpen visszaesést jelent, mivel — a kellő nyilvántartás hiánya miatt — a kezdetben (1948 augusztus) jelentkezett körülbelül 500 tagnak a fele elkallódott.

A 24 tagú zenekar ma már jelentős tényezője a város kultúréletének. A tagokat díjazza munkájukért. Az idényben 20 hangversenyt adott a zenekar. Ezek közül négyet a központban, a többi pedig a külső kerületekben és az üzemekben rendezték.

Amilyen szépen fejlődik Zentán az instrumentális zene, olyan gyengén még az énekkultúra. Állandó énekkar — a diák énekkarokon kívül — még mindig nincsen a városban. Most dolgoznak egy állandó énekkar megszervezésén. Az állandó énekkar — sok szép eredmény mellett — igen nagy fogyatékosága Zenta kultúréletének. Az ének a tömeges kultúr munka egyik leghatásosabb és legnépszerűbb eszköze, elhanyagolása betölthetetlen hézagot teremt. Hogy szervezési hiányról van szó, nem pedig nemtörődömségről, bizonyítja az is, hogy a városban nem rendeztek népdal ismertető és népszerűsítő előadást, sem hangversenyt.

Műkedvelő csoportok. Az amatőr színház, a népművelésügyi egyesület és a felsőhegyi »Petőfi« kultúregyesület műkedvelői az elmúlt sze-

zónban 21 előadást rendeztek helyben és hatot más helységeken; ugyanakkor hat vendégtársulat tartott előadást Zentán. A műkedvelő versenyen 5 magyar műkedvelő csoport vett részt.

A műkedvelő csoportok munkájára jellemző, hogy amióta megalakult a kultúrszövetség, gyengült a kezdeményezés, a szövetségtől várják a megoldást olyan ügyekben is, amelyeket nekik maguknak kell rendezniök. Ilyen káros, tétlen várakozást tapasztalhattunk a műkedvelő versenyekkel kapcsolatban is, amikor a kultúrszövetség talán valóban több kezdeményezést tanúsított volna, azonban a műkedvelő csoportoknak is több feladatot kellett volna magukra vállalniok és nagyobb önállósággal több bátorsággal kellett volna felkészülni a versenyekre. Talán ennek a szervezési hiánynak köszönhető, hogy a zentaiak az idén nem szerepeltek különösebb eredménnyel a műkedvelő versenyen.

A kultúrszövetségnek ezután feltétlenül nagyobb gondot kell fordítania a műkedvelők tevékenységére, szervezetileg meg kell erősíteni és szilárdabb alapokra kell fektetni a csoport munkáját. Feltétlenül meg kell szüntetnie az amatőr-színház és a népművelésügyi egyesület között fennálló versengést, amely az egészséges versenyszellem helyett egészségtelen rivalizálást visz a munkába és a tagok »elszikipkázásában«, gáncsoskodásában nyilvánul meg.

A műkedvelő csoportok a falu—város akció keretében tízszer látogattak ki a tanyákra és elsősorban is a szövetkezetek részére rendeztek előadásokat. Egyfelvonásosokat, ének, tánc és zeneszámokat adtak elő.

Mint mindenütt, itt is anyaghiánnyal küzdöttek. A Vajdasági kultúrszövetség magyar osztályára vár a feladat, hogy mielőbb nyitítsa az anyaghiányt, ha már teljes megszüntetésére a közeljövőben nem is számíthatunk.

A táncscsoportok. A táncscsoportok munkája az utóbbi időben erősebb lendületet vett, különösen a felsőhegyi »Petőfi« kultúrkör, az ifjúsági »Ivo Lola Ribár« és a földműves szövetkezet táncscsoportja működik szép eredménnyel.

A versenyen a felsőhegyiek szerepeltek legjobban. Komoly népművészetet mutattak be, valódi népi erőket mozgósítottak. Mivel a járási versenyben a horgosiak mögött maradtak, nem mehettek tovább és művészetük sem jutott túl a város határán. Feltétlenül érdemes lenne többet foglalkozni ennek a csoportnak a munkájával és mindenképpen figyelembe kell venni, hogy Vajdaságban nem csak öt magyar népi táncscsoport van. A felsőhegyiek túlságos stílizálástól mentes, régi, hamisítatlan népi táncokat tanultak be, s ezeket versenyen kívül, vendégszereplés keretében is érdemes lenne Vajdaság más helységeiben bemutatni. Ennek a fiatal táncscsoportnak a jövőjét feltétlenül biztosítani kell!

Kultúrunka a tanyákon. Zenta külön problémája a tanyai kultúrunka megszervezése. Már érintettük néhány helyen ezt a kérdést, azonban külön is foglalkoznunk kell vele, mert a szállások az év egy részében el vannak vágva a várostól.

A tanyákon Zenta lakosságának meglehetősen nagy százaléka él, viszont a tanítókon kívül alig van közöttük kultúrunkás. A helyi kultúrunka — Felsőhegy kivételével — igen nehezen indul meg a tanyaközpontokon. A kultúrszövetség igen helyesen, élénk kádernevelő politikát kezdett a szállásokon, támogatja a tanyaközpontokon kiemelkedő, tevékeny, tehetséges és kultúrunkát kedvelő fiatalokat, behatóan fog-

lalkozik velük, hogy a tanyacsoportok fejlődőképes kultúrmunkáját helybeli vezetők irányítsák és erősítsék.

Mi jelentette eddig a tanyákon folyó kultúrmunkát: Az egész tevékenység az iskolák — a tanítók — körül összpontosult. Előadásokat tartottak politikai, gazdasági vagy tudományos kérdésekről, egy-egy műkedvelő előadást rendeztek és olvasták a vándorkönyvtárak könyveit. Nagybob eseményt a városból érkezett előadó előadása, vagy városi műkedvelő csoport szereplése jelentett. A városi tanügyi hatóság és a kultúrszövetség — a lehetőséghez képest — eddig is sokat foglalkozott a szállásokkal. A tanyák szétszórt magángazdaságai azonban megakadályozták minden komolyabb kultúrmunkát. Másképp lesz ez a jövőben!

Már az idén is láthatuk, hogy a termelő parasztszövetkezetek nemcsak gazdasági göcök, hanem tanyai kultúrközpontok is. Már az idén is jólsikerült műkedvelő előadást rendeztek az oromparti szövetkezetben — önállóan, a város komolyabb segítsége nélkül. Ez az eredmény is azt mutatja, hogy a parasztok gazdasági összefogása is komoly, sikeres kultúrforradalmat idéz elő a tanyán, azt, hogy a kultúra súlypontja a tanítótól, az egy szál emberről a szövetkezetre tolódik át. A város segítsége tovább fokozza a szövetkezetek kulturális jelentőségét. Ezt a megállapítást bizonyítja az a tény is, hogy a városi műkedvelők a leg-sikeresebb előadásokat eddig is a szövetkezetben tartották, s a vándorkönyvtár is a szövetkezetben működhet a legnagyobb eredménnyel.

Használja fel ezeket a tapasztalatokat a kultúrszövetség, hogy eredményre vezesse a kultúrforradalmat a tanyán.

Külön kell megemlítenünk Felsőhegyet, ezt a falunak számító tanya-központot. Itt 1948 szeptemberében alakult meg a Petőfiről elnevezett önálló kultúregyesület. Az egyesület művelkedő együttese és tánc csoportja komoly eredménnyel működött az elmúlt idényben. Az egyesület rendezte a népegyetem előadásokat, irányította a könyvtár munkáját, szerb nyelvtanfolyamot szervezett és vezette a továbbképző tanfolyam tevékenységét. Némely városunk kultúregyesülete sem tud ilyen eredményes kultúrmunkáról beszámolni.

A Kultúregyesületek Szövetsége és tagjai. A szövetségnek a következő egyesületek a tagjai: a Magyar Népművelésügyi Egyesület, az Amatőr-színház, a felsőhegyi Petőfi kultúregyesület és a Zeneparátok Egyesülete. — A szövetségen kívül — de a kultúrszövetség tevékenységével összhangban — végez kultúrmunkát a szakszervezet kultúrszakosztálya, a Harcosok Szövetségének kultúrosztálya, az ifjúsági »Ivo Lola Ribar« kultúregyesület, valamint a pionírszövetség és a középiskolás népi ifjúság.

A kultúrszövetség Zentán már eddig is komoly szervezési munkát végzett és szervezettebbé, erőteljesebbé tette a város kultúréletét. Működésének építő hatását talán a szállások érezték legerősebben. A szövetségnek további szervezési munkájában feltétlenül többet kell foglalkoznia a tömegszervezetek kultúr csoportjainak tevékenységével. Ezenkívül többet kell törődnie az ifjúság kultúregyesület szervezési kérdéseivel, de ugyanúgy tagegyleteinek szervezési problémáival is. Eddig ugyanis a kultúrszövetségben harmadik személyben beszéltek az egyesületekről, Ó-róluk beszéltek, nem pedig a MI egyesületeinkről. Ezt az álláspontot helyesbiteni kell! Különösen akkor, ha az egyesületek hibáiról, hiányosságairól van szó, nem szabad az »Ó« hibáiról beszélni, ha-

nem a MI, a Szövetség hibáinak, fogyatékoságainak kell ezeket tekinteni.

A szervezési kérdéseken kívül a Szövetségnek a jövőben már komolyabban kell foglalkoznia a kultúrunka minőségének feljavításával. A városi szövetség a minőség kérdésében eddig vagy a tartományi szövetségre várt, vagy pedig magára hagyta az egyesületeket. A zentai kultúregyesületek szövetsége túljutott már a kezdeti szervezési nehézségeken. Ezért s új vezetőségének összetételéül fogva is alkalmas arra, hogy a város kultúrunkáját elmélyítse, minőségileg feljavítsa. Ez, valamint az előbb vázolt tanyai kultúrforradalom irányítása a legfontosabb feladatai a zenta szövetségnek.

Meg kell még emlékezni a szövetség egy szervezési eredménytelenségéről. Nem sikerült megszerveznie a képművész-csoportot, holott Zentán több festéssel és szobrászattal foglalkozó műkedvelő van. A képzőművész-csoport megszervezésének nincs semmi akadályja, eddig is csak a szövetség erélytelenségén múltott, hogy nem alakult meg a művészecsoprt.

A KULTÚRMUNKA TÁVLATAI.

Ez röviden a kultúrunka helyzete Zentán. Láthatjuk, hogy az általános (káderhiány, anyaghiány, még kialakulatlan szervezési formák stb.) és a helybeli, különösen a szétszórt tanyacsoportokon mutatkozó nehézségek ellenére is hatalmas lendülettel ível felfelé a zentai kultúrunka. Méreteiben ehhez mérhető munka még sohasem folyt a városban, a munka tervszerűsége és céltudatosága mind jobban és jobban kibontakozik, a tömegek kultúrshívnóalát emelő munka eredményei már kézzel foghatóká lesznek. Ennek legíóbb bizonyítéka, hogy a város területén úgyszólván nincs írástudatlan, s mindössze 106 olyan ember él a városban, akinek hiányzik az elemi iskolai végzettsége. Ez a szám a lakósságnak mindössze 0.4 százalékát jelenti.

A tömegek kultúrshívnóalának emelését bizonyítja a városi könyvtár mind eredményesebb működése, a városi zeneiskola látogatottsága, a műkedvelő és népművészeti versenyek tömegessége stb.

Mindent összegezve, megállapíthatjuk, hogy Zentán a jelenlegihez fogható kultúrunka sem a tömegességet, sem a hívnóalát tekintve még nem folyt. (Világos, hogy amikor a hívnóaláról beszélek, nem a külsőségekre, hanem a művészi és tudományos tartalomra gondolok!) Hiányosság ugyan akadt bőven az eddigi munkában, de annál több a tenivaló a jövőben! A fogyatékoságok azonban egy óriási lendülettel előrehaladó, hatalmas eredményeket felmutató kultúrunka hiányosságai, tehát tulajdonképpen csak ahhoz viszonyítva tekinthetjük hiányosságoknak és sikertelenségnek, amit elérni szerettünk volna, illetőleg amit a jövőben kell megvalósítanunk, viszont a multhoz arányítva még a szerintünk — nem teljes sikerű munka is nagyfokú haladást jelent.

Zenta város példája megmutatja, hogy kitartó munkával, a helyes szervezési formák alkalmazásával rövid idő alatt is igen szép eredményeket lehet elérni. Ez a példa egyben azt is mutatja, hogy az új Jugoszláviában — kisebbségi sorsunk ellenére is — olyan hatalmas lehetőségekkel rendelkezünk kultúréletünk fejlesztése terén, hogy azokat jelenlegi erőinkkel távolról sem tudjuk kihasználni.

Zenta kultúr munkája is két irányba halad: egyrészt különböző szervezeti formák alkalmazásával igyekeznek bekapcsolni minél nagyobb néptömegeket, másrészt minél nagyobb számban igyekeznek kiemelni a legtehetségesebb a legtevékenyebb kultúr munkásokat, hogy a művelődés terjesztésének vezetőivé és irányítóivá képezze ki őket. Ez a kádernevelő kultúrpolitika rendkívül fontos. Fontos azért, hogy a jugoszláviai magyarság részére a megfelelő számú és kellő műveltséggel rendelkező kultúr munkást képezzünk ki, hogy lépést tarthassunk Jugoszlávia többi népeivel a szocialista kultúra kialakításában. S hogy ehhez van erőnk és lehetőségünk, arra bizonyíték Zenta példája.

FIGYELŐ

A Szerb Népköztársaság Íróegyesületének évi közgyűlése

Beográdi, Francuska-utcai otthonukban március 20-án tartották évi közgyűlésüket Szerbia írói. A közgyűlésen megjelent *Rodoljub Csolákovics* szövetségi miniszter is. Az írók 1948. évi munkájáról tartalmas, összefogó jelentésben számolt be *Milán Bogdánovics*, az Íróegyesület elnöke.

— Ha egészében áttekintjük tagjaink és jelöltjeink 1948. évi munkásságát — mondotta a többi között —, tehát mindazt, ami könyvekben, folyóiratokban, heti- és napilapokban megjelent, megállapíthatjuk, hogy összehasonlítva az 1947. évi irodalmi termeléssel, az 1948-as minden kétségen felül bőségesebb, élénkebb, minőségében gazdagabb. Megállapíthatjuk, hogy idősebb íróink tematikája felfrissült, motívumaiban közelebb jutott mai valóságunkhoz, eszmeiségében kiterjedt. Fiatalabb íróink művészi készsége érettebbé vált.

Milán Bogdánovics ezután részleteiben is ismertette népköztársaságunk multévi irodalmi termelését. Összesen 40 irodalmi munka jelent meg az elmúlt esztendőben (a nemzeti kisebbségek alkotásain kívül), ebből 13 kötet volt a művészi próza, s ugyanennyi kötetrel szerepeltek lírikusaink. Drámaj alkotás nem jelent meg a mult évben sem. Bogdánovics megállapította, hogy kritikai irodalmunk még mindig meglehetősen szegényes, csak M. Bogdánovicsnak jelent meg egy kötet kritikai tanulmánya (Zágrábban) és megjelent Radován Zogovics, Jován Popovics és M. Bogdánovics néhány — különösen a középiskolák számára készült — kritikai ismertetése, egy mostanában indult, új sorozatban. (»Ogledi iz književnosti«).

Az elmúlt esztendőben sokkal több prózai munka jelent meg, mint azelőtt és irodalmi prózánk minőségben is megjavult. Mindebből Bogdánovics megállapítja, hogy ez a pozitív jelenség azt bizonyítja, hogy íróink tárgyilagosabban, rendezettebben, alaposabban szemlélik mai valóságunkat s tovább jutottak már a lelkesedés lázas állapotától. A prózai munkák közül kiemelte *Veljko Petrovics* két és *Iszidora Szekulics* egy kötetét. A lírai munkák közül *Tanaszije Mladenovics* és *Oszkár Davics* elbeszélő költeményei tűnnek ki.